

**KONFERENCJA PT.
BANKI SPÓŁDZIELCZE –
WYZWANIA WOBEC NOWYCH REGULACJI
– OMÓWIENIE WYSTĄPIEŃ PRZEDSTAWICIELI
INSTYTUCJI TWORZĄCYCH SIĘĆ
BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO
W POLSCE**

Bankowy Fundusz Gwarancyjny – wspólnie z Fundacją Rozwoju Bankowości Spółdzielczej – zorganizował 21 maja br., w centrum kongresowym hotelu „Ossa” w Rawie Mazowieckiej, konferencję pt. *Banki spółdzielcze – wyzwania wobec nowych regulacji*.

W prezentacji otwierającej pierwszą część konferencji, poświęconej uwarunkowaniom instytucjonalno-prawnym rozwoju bankowości spółdzielczej, Prezes Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego prof. dr hab. Małgorzata Zaleska scharakteryzowała sytuację ekonomiczno-finansową sektora banków spółdzielczych po upływie I kwartału 2009 r. oraz zaprezentowała najważniejsze skutki dla sektora banków spółdzielczych, wynikające ze zmian przepisów dotyczących BFG.

W I kwartale 2009 r. nastąpiło w stosunku do 2008 r. spowolnienie tempa rozwoju sektora bankowego w Polsce. Wyniki sektora banków spółdzielczych na tle całego sektora przedstawiały się następująco:

- ❖ na koniec I kwartału 2009 r. suma bilansowa sektora banków spółdzielczych była o 2% wyższa niż wykazana na koniec 2008 r., wobec 3,54% przyrostu

w IV kwartale 2008 r. W ujęciu r/r suma bilansowa banków spółdzielczych wzrosła o 11,27%,

- ❖ kwota depozytów zgromadzonych w bankach spółdzielczych, z wyłączeniem zobowiązań wobec innych banków, była na 31 marca 2009 r. o 40,48% wyższa od kwoty udzielonych kredytów, co oznaczało nadwyżkę środków w kwocie przekraczającej 14 mld zł,
- ❖ w I kwartale 2009 r. nastąpił przyrost kwoty należności zagrożonych o 8,06% w porównaniu do końca 2008 r.,
- ❖ udział należności zagrożonych w należnościach ogółem wynosił średnio w sektorze banków spółdzielczych 1,92% i był o 0,11 p.p. wyższy niż na 31 grudnia 2008 r. W sektorze banków komercyjnych wskaźnik ten wyniósł na 31 marca 2009 r. 4,86%,
- ❖ na koniec I kwartału 2009 r. żaden bank spółdzielczy nie wykazał ujemnego wyniku finansowego netto, podczas gdy na koniec 2008 r. stratę poniosły 2 banki, a na 31 marca 2008 r. 1 bank spółdzielczy,
- ❖ wynik finansowy netto wygenerowany przez banki spółdzielcze w I kwartale 2009 r. był o 19,47% niższy niż w analogicznym okresie 2008 r. Wzrost sumy bilansowej w ujęciu r/r nie wpłynął na wzrost generowanych wyników – wynik z tytułu odsetek był w I kwartale 2009 r. o 6,99% niższy od stanu na 31 marca 2008 r., a wynik z działalności bankowej o 2,39% niższy,
- ❖ w I kwartale 2009 r. koszty działania wzrosły, w porównaniu z I kwartałem, 2008 r. o 9,05%,
- ❖ w analizowanym kwartale odpisy na rezerwy celowe, pomimo że saldo rezerw było o 23,96% niższe niż w I kwartale 2008 r., także negatywnie wpłynęły na wysokość wyniku finansowego,
- ❖ w I kwartale 2009 r. uległy pogorszeniu średnie wartości wybranych wskaźników efektywności. Wskaźnik zwrotu z aktywów netto był o 0,53 p.p. niższy niż przed rokiem oraz 0,23 p.p. niższy od wykazanego na koniec 2008 r. Obciążenie wyniku działalności bankowej kosztami działania wzrosło r/r o 6,76 p.p., a w ujęciu kwartalnym o 3,01 p.p.,
- ❖ fundusze własne banków spółdzielczych wzrosły w ujęciu r/r średnio o 13,09%, jednak osłabienie kursu złotego przyczyniło się do niewypełnienia przez część banków wymogu wynikającego z art. 32 ust. 2 ustawy Prawo bankowe.

W I kwartale 2009 r. wyniki finansowe banków spółdzielczych uległy pogorszeniu w znacznie mniejszym stopniu niż wyniki banków komercyjnych. Zysk netto banków spółdzielczych stanowił średnio 80,53% zysku wygenerowanego w I kwartale 2008 r., podczas gdy w bankach komercyjnych relacja ta wyniosła zaledwie 47,06%. Banki spółdzielcze są bowiem w mniejszym stopniu narażone na niekorzystny wpływ aktualnych wydarzeń na rynkach finansowych, m.in. ze względu na: brak zagrożeń wynikających z finansowania działalności z rynku

międzybankowego, nieznaczny wpływ wahań kursów walut na przychody i koszty z działalności operacyjnej oraz brak powiązań kapitałowych z zagranicznymi instytucjami finansowymi.

W drugiej części wystąpienia Pani Prezes M. Zaleska omówiła m.in. zmiany wprowadzone w 2008 r. do ustawy o BFG oraz kierunki dalszych niezbędnych modyfikacji przepisów w związku z nowelizacją dyrektywy 94/19/WE w sprawie systemów gwarantowania depozytów.

Najważniejsze zmiany regulacyjne związane z działalnością BFG dotyczą nowelizacji:

- ❖ dyrektywy 94/19/WE,
- ❖ Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym,
- ❖ Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

Wśród zmian wprowadzonych w 2008 r. do ustawy o BFG Pani Prezes M. Zaleska wskazała m.in. na ustalenie nowej podstawy naliczania opłaty rocznej (tj. wprowadzenie zapisu, zgodnie z którym podstawę naliczania opłaty rocznej stanowi kwota odpowiadająca 12,5-krotności sumy wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie – Prawo bankowe) oraz obniżenie maksymalnej stawki do 0,3%, a także podniesienie limitu gwarancji do wysokości 50 000 euro w 100%, co oznaczało również zniesienie udziału własnego deponenta.

Dalsze zmiany, które mają zostać wprowadzone w związku z nowelizacją dyrektywy 94/19/WE, obejmują m.in.:

- ❖ możliwe dalsze podniesienie indywidualnego limitu gwarancyjnego do 100 000 euro,
- ❖ skrócenie okresu niedostępności środków do 20 dni roboczych z możliwością przedłużenia o 10 dni roboczych (wdrożenie do końca 2010 r.),
- ❖ obowiązek informowania deponenta o fakcie nie objęcia gwarancją produktu lokacyjnego lub inwestycyjnego (wdrożenie do końca czerwca 2009 r.),
- ❖ zobowiązanie krajowych systemów gwarancyjnych do współpracy międzynarodowej w ramach UE (wdrożenie do końca czerwca 2009 r.).

Zmiany w ustawie o BFG spowodowały konieczność wprowadzenia zmian w Zarządzeniu Prezesa NBP nr 11/2006 w sprawie zakresu, trybu i terminów przekazywania przez banki objęte obowiązkowym systemem gwarantowania informacji do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Najważniejsze z planowanych zmian dotyczą przekazywania informacji o:

- ❖ wartości środków gwarantowanych przez BFG zgodnie z nowym limitem gwarancyjnym,
- ❖ sumie środków pieniężnych zgromadzonych w banku,
- ❖ sumie wymogów kapitałowych banku – wyłącznie przez banki stosujące wyłączenia zgodnie art. 14 ustawy o BFG,
- ❖ zamiarze przygotowania, przygotowaniu lub o realizacji programu postępowania naprawczego – wyłącznie przez banki, których informacje te dotyczą.

Zmianie uległy również ramy prawne działalności pomocowej Funduszu, co znalazło odzwierciedlenie w zmianach zasad udzielania pomocy z funduszu pomocowego. Najważniejsze z nich dotyczą definicji niebezpieczeństwa niewypłacalności. Operacyjną definicję tego stanu wprowadza uchwała nr 35/97 Rady BFG. Dotychczas identyfikowano stan niebezpieczeństwa niewypłacalności, gdy wystąpiła strata oraz współczynnik wypłacalności był poniżej regulacyjnego minimum. Najważniejszymi przesłankami zmiany definicji stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności było rozszerzenie spektrum analizowanych wskaźników finansowych oraz potrzeba wcześniejszej identyfikacji niekorzystnych tendencji. Nowy model identyfikacji stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności, wprowadzony nowelizacją uchwały nr 35/97 Rady BFG z dnia 22 kwietnia 2009 r., definiuje przesłanki do stwierdzenia występowania stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności, jako występowanie w banku straty oraz stwierdzenie negatywnej oceny finansowej banku na podstawie oceny punktowej wynikającej z osiągniętych wskaźników finansowych.

Zmiana ustawy z 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających wprowadziła możliwość udzielania pomocy z frbs nie tylko bankom spółdzielczym realizującym procesy łączeniowe lub nabywającym akcje banków zrzeszających. Zmiana ta znalazła odzwierciedlenie w podjętej 17 grudnia 2008 r. przez Radę BFG uchwale nr 24/2008 w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. Obecnie z pomocy finansowej z frbs mogą korzystać także banki, które planują inwestycje związane przede wszystkim z:

- ❖ nabyciem lub modyfikacją programów lub sprzętu informatycznego,
- ❖ rozwojem lub ujednoczeniem technologii bankowej,
- ❖ modyfikacją procedur finansowo-księgowych,
- ❖ rozwojem lub unifikacją produktów i usług bankowych.

Należy podkreślić, że inwestycje te muszą mieć na celu zwiększenie bezpieczeństwa środków pieniężnych lub poprawę albo ujednoczenie standardów obsługi klientów. Znaczne rozszerzenie podmiotowe i przedmiotowe podstawy udzielenia pomocy skutkowało wprowadzeniem następujących limitów:

- ❖ kwota pomocy finansowej nie może być wyższa niż 30% funduszy własnych banku,
- ❖ suma wszystkich wierzytelności banku wobec Funduszu z tytułu pomocy finansowej z frbs nie może przekraczać 5 000 000,00 zł w momencie jej udzielenia.

Limity te pozwalają na udzielanie pomocy większej liczbie banków spółdzielczych, a tym samym uniknięcie koncentracji pomocy w niewielkiej grupie podmiotów. Pomoc finansowa z frbs udzielana jest dwa razy w roku w tzw. rundach aplikacyjnych.

Pierwsza runda aplikacyjna rozpoczęła się 15 marca 2009 r. W ramach tej rundy wpłynęły 24 wnioski na łączną kwotę 55 mln zł. Natomiast kwota wolnych środków frbs, która była do dyspozycji w I rundzie aplikacyjnej, wyniosła 37 mln zł. Na podstawie wyników przeprowadzonej analizy wniosków, która została dokonana według nowego systemu punktowego, Zarząd BFG podjął decyzję o udzieleniu pomocy finansowej z frbs 18 bankom spółdzielczym.

Głównym wnioskiem płynącym z doświadczeń pierwszej rundy aplikacyjnej jest szczupłość środków dostępnych w ramach frbs, w stosunku do potrzeb zgłaszanych przez banki spółdzielcze.

Tematem wystąpienia Pana Dariusza Daniluka – Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów – były bieżące i przyszłe wyzwania w procesach legislacyjnych dotyczących sektora bankowego w Polsce. 13 października 2008 r. Minister Finansów ogłosił tzw. pakiet regulacyjny, którego celem jest zabezpieczenie krajowego rynku finansowego przed negatywnym wpływem niepewności na rynkach międzynarodowych oraz odbudowa zaufania do sektora bankowego. W skład pakietu regulacyjnego wchodzi m.in. następujące ustawy:

- ❖ ustawa o Komitecie Stabilności Finansowej,
- ❖ zmiana ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym,
- ❖ ustawa o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym.

Celem ustawy o Komitecie Stabilności Finansowej jest określenie zasad współpracy, w tym wymiany informacji, pomiędzy głównymi instytucjami sieci bezpieczeństwa finansowego (Ministerstwem Finansów, Narodowym Bankiem Polskim i Komisją Nadzoru Finansowego), oraz działań podejmowanych na rzecz wspierania stabilności finansowej, w tym koordynacji działań członków Komitetu w sytuacji bezpośredniego zagrożenia tej stabilności. Do zadań Komitetu Stabilności Finansowej należą:

- ❖ dokonywanie ocen sytuacji w krajowym systemie finansowym i na rynkach międzynarodowych,
- ❖ zapewnienie właściwego obiegu informacji pomiędzy członkami Komitetu, dotyczących istotnych zdarzeń i tendencji mogących stanowić zagrożenie dla stabilności krajowego systemu finansowego,

- ❖ opracowywanie i przyjmowanie procedur współdziałania na wypadek wystąpienia zagrożenia dla stabilności krajowego systemu finansowego,
- ❖ koordynowanie działań członków Komitetu w sytuacji bezpośredniego zagrożenia dla stabilności krajowego systemu finansowego.

Tematy posiedzeń Komitetu Stabilności Finansowej dotyczą bieżącej sytuacji oraz aktualnych wydarzeń na rynku finansowym, wśród których warto wspomnieć:

- ❖ nowe Memorandum dotyczące współpracy pomiędzy organami nadzoru finansowego, bankami centralnymi i ministerstwami finansów w zakresie stabilności finansowej i zarządzania kryzysem o charakterze transgranicznym w UE,
- ❖ wdrożenie norm płynnościowych, ocena zagrożeń z tytułu zmian w strukturze walutowej kredytów oraz ocena wpływu sytuacji niektórych segmentów rynku na stabilność systemu finansowego,
- ❖ zadłużenie zagraniczne w kontekście raportów banków inwestycyjnych i wpływ zawartych transakcji zabezpieczających na kurs złotego,
- ❖ długookresowe prognozy płynności sektora bankowego, a także problematyka opcji walutowych na krajowym rynku finansowym.

Drugą ustawą jest nowelizacja ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, która miała na celu przywrócenie zaufania do sektora bankowego, między innymi poprzez zwiększenie poziomu ochrony depozytów do 50 000 euro oraz wprowadzenie możliwości czasowego określenia, w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, wyższej niż określona w ustawie o BFG górnej granicy środków gwarantowanych oraz procentu środków gwarantowanych. Pan Minister D. Daniluk wskazał także na nowelizację ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, która rozszerzyła katalog przedmiotowych celów, na realizację których banki spółdzielcze mogą uzyskać pomoc finansową z Funduszu Restrukturyzacji Banków Spółdzielczych.

Celem trzeciej ustawy wchodzącej w skład pakietu regulacyjnego, tj. ustawy o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym, było wyposażenie Ministra Finansów w instrumenty mające na celu przeciwdziałanie kryzysowi finansowemu. Minister Finansów będzie mógł podejmować określone działania na wniosek instytucji finansowej po zasięgnięciu opinii Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego oraz Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Ustawa przewiduje następujące formy wsparcia instytucji finansowych:

- ❖ gwarancje Skarbu Państwa,
- ❖ pożyczki pod zastaw skarbowych papierów wartościowych,
- ❖ sprzedaż skarbowych papierów wartościowych z odroczonym terminem płatności,

- ❖ sprzedaż skarbowych papierów wartościowych z rozłożeniem płatności na raty,
- ❖ sprzedaż skarbowych papierów wartościowych w drodze oferty kierowanej do określonej instytucji finansowej.

Minister D. Daniluk poruszył również kwestie wysokości funduszy własnych banków spółdzielczych, podkreślając, że proces dokapitalizowania banków spółdzielczych musi odbywać się w sposób bezpieczny zarówno dla klientów, jak i członków banków. Na koniec, odnosząc się do bieżących prac legislacyjnych, wskazał m.in. na implementację dyrektywy o kredycie konsumenckim oraz prace nad „Strategią obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2009–2013”, jako największe wyzwania dla sektora.

Prezentacja Pana Zdzisława Sokala – Członka Zarządu Narodowego Banku Polskiego – dotyczyła sytuacji banków spółdzielczych na tle wyzwań i oczekiwań rynkowych. Na wstępie Prezes Z. Sokal przedstawił ocenę sytuacji makroekonomicznej w świetle zmian zachodzących w otoczeniu międzynarodowym. Wskazał na recesję, która ma miejsce w Stanach Zjednoczonych, i jednocześnie poprawę oczekiwań, a następnie zwrócił uwagę na spadek PKB, produkcji przemysłowej oraz sprzedaży detalicznej w strefie euro. Na koniec kwietnia 2009 r. przewiduje się wyższe prognozy PKB i inflacji dla USA, niższe dla strefy euro (wg Foreign Exchange Consensus Forecasts). Jeśli chodzi o sytuację w Polsce, mamy do czynienia ze spadkiem dynamiki wzrostu gospodarczego. Spadek produkcji przemysłowej jest zdecydowanie mniej głęboki niż w ostatnich miesiącach. Warto także odnotować niską, ale dodatnią, dynamikę nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw. Wszystko to – zdaniem Prezesa Z. Sokala – wskazuje raczej na spowolnienie gospodarcze, a nie kryzys.

W odniesieniu do sytuacji sektora bankowego Prezes Z. Sokal zwrócił uwagę na bardzo dobre wyniki finansowe banków w całym 2008 r., a następnie ich stopniowe pogorszenie w drugiej połowie roku i w I kwartale 2009 r. Banki miały trudności w pozyskaniu bieżącego finansowania akcji kredytowej, zmniejszyła się więc dynamika akcji kredytowej. Ponadto mieliśmy do czynienia z ograniczoną płynnością krajowych i zagranicznych rynków finansowych.

Po 15 września 2008 r. nastąpił tzw. import nieufności. Kryzys zaufania w sektorze bankowym dotarł do Polski, mimo braku w bilansach banków ryzykownych instrumentów, niższych potrzeb w zakresie finansowania rynkowego czy posiadania właściciela strategicznego przez większość banków krajowych.

W październiku 2008 r. NBP wprowadził tzw. Pakiet zaufania, którego głównym celem było umożliwienie bankom pozyskiwania środków złotych na dłuższe okresy (do 3 miesięcy) oraz pozyskiwanie środków walutowych (w EUR, USD, CHF). W maju 2009 r. nastąpiło poszerzenie Pakietu zaufania, polegające na wydłużeniu terminów, na jakie banki komercyjne mogą uzyskać pożyczki w banku centralnym,

a także na ułatwieniach w zaciąganiu tych pożyczek. Zmiany dotyczą tzw. operacji repo, w ramach których banki pożyczają gotówkę od NBP pod zastaw papierów wartościowych. NBP wprowadził takie operacje z terminem sześciomiesięcznym (dotychczas były to maksymalnie trzy miesiące). Ponadto rozszerzono listę zabezpieczeń akceptowanych w tego typu operacjach. Dotąd były to głównie papiery skarbowe denominowane w złotych. Teraz będą to mogły być również euroobligacje, jak np. listy zastawne. Ułatwienie dla banków stanowi również wprowadzenie *nettingu*. Dotychczas NBP wymagał rozliczenia jednej operacji repo, by bank mógł wykorzystać określoną pulę papierów jako zabezpieczenie kolejnej takiej transakcji. Teraz z rolowaniem pożyczek nie będzie już problemu. NBP wydłużył także do miesiąca termin, na jaki udziela bankom pożyczek w euro i dolarach w ramach tzw. swapów walutowych.

Prezes Z. Sokal zwrócił również uwagę na ryzyko wystąpienia „błędnego koła”, które polega na tym, że spadek popytu zewnętrznego, spowodowanego recesją w gospodarkach państw będących partnerami handlowymi Polski, powoduje pogorszenie się sytuacji finansowej przedsiębiorstw, co z kolei prowadzi do bardziej pesymistycznej oceny ryzyka kredytowego przez banki i, w konsekwencji, zaostrzenia pogłębiania polityki kredytowej przez banki. Mniejsza dostępność kredytów powoduje zaś spadek popytu wewnętrznego lub pogorszenie już i tak nie za dobrej sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Siła negatywnego wpływu tego potencjalnego „błędnego koła” zależy między innymi od wyposażenia banków w kapitał, który daje możliwość zaabsorbowania ewentualnych strat kredytowych.

W trzeciej części wystąpienia Prezes Z. Sokal omówił wyzwania i oczekiwania wobec banków spółdzielczych. Podkreślił, że bank centralny prowadzi kompleksowe działania mające na celu wspieranie stabilności finansowej. Osiągnięcie tego celu nie będzie jednak możliwe bez aktywnej współpracy ze strony rządu, parlamentu, innych władz publicznych, jak i ze strony banków. Zdaniem Prezesa Z. Sokala, banki spółdzielcze dysponują wieloma atutami, jak np. duży potencjał rozwoju i umacniania pozycji na rynku usług bankowych, doskonała znajomość rynku lokalnego czy szybkość decyzyjna. Z drugiej strony stoi przed nimi wiele wyzwań oraz oczekiwań związanych z coraz większą konkurencją ze strony innych lokalnych instytucji finansowych. Są to m.in.:

- ❖ potrzeba dalszej poprawy konkurencyjności,
- ❖ potrzeba określenia roli banków zrzeszających,
- ❖ rozważanie konsolidacji ze względu na wymóg kapitałowy i efekt skali,
- ❖ uniknięcie znacznego wzrostu kosztów finansowania poprzez finansowanie oparte na środkach z depozytów, a nie z rynku międzybankowego,
- ❖ wykorzystanie potencjału w obszarze finansowania z wykorzystaniem środków unijnych,
- ❖ potrzeba rozwoju usług bankowości elektronicznej,
- ❖ współpraca z NBP i nadzorem nad rynkiem bankowym.

Następnie głos zabrał dr Andrzej Stopczyński – Dyrektor Pionu Nadzoru Bankowego w Urzędzie Komisji Nadzoru Finansowego. Tematem prezentacji był wpływ regulacji ostrożnościowych na sytuację banków spółdzielczych. Już na wstępie Dyrektor A. Stopczyński podkreślił, że celem nadzoru bankowego jest zarówno bezpieczeństwo banków, jak i stabilność sektora. Narzędzie służące do realizacji tego celu stanowią normy ostrożnościowe, które z jednej strony tworzą otoczenie regulacyjne banków, z drugiej zaś pozwalają nadzorowi bankowemu na oddziaływanie na podmioty objęte tym nadzorem. Głównym celem tych regulacji jest ograniczanie ryzyka związanego z działalnością banków. Banki natomiast mogą je postrzegać jako czynnik ograniczający i utrudniający prowadzenie działalności gospodarczej.

Wśród regulacji ostrożnościowych, które były najistotniejsze w ostatnim czasie z punktu widzenia banków spółdzielczych, mówca wskazał normy dotyczące funduszy własnych, wynikające z art. 128 ust. 1 ustawy Prawo Bankowe oraz normy dotyczące płynności, które zostały uregulowane w uchwale nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności (Dz.U. KNF z 2008 r. Nr 8 poz. 40).

W odniesieniu do funduszy własnych banków, w związku ze wzrostem kursu euro, zwłaszcza na początku br., kilkadziesiąt banków spółdzielczych wykazywało fundusze niższe niż równowartość kwoty 1 mln euro. Problem związany z brakiem możliwości spełnienia minimum kapitałowego dotyczył banków spółdzielczych we wszystkich zrzeszeniach. Zmniejszająca się stopniowo liczba banków, których ten brak dotyczył, wynikała nie tylko ze spadku kursu euro, ale była też efektem działań podjętych przez banki spółdzielcze i banki zrzeszające. Wśród sposobów zastosowanych na podwyższanie kapitałów własnych należy wymienić:

- ❖ zaliczenie do funduszy własnych zysku netto za 2008 r.,
- ❖ zaliczenie do funduszy własnych zweryfikowanego zysku roku bieżącego,
- ❖ zaliczenie do funduszy własnych, za zgodą KNF, środków pochodzących z banku zrzeszającego bądź innych podmiotów, na zasadach pożyczki podporządkowanej,
- ❖ dokonanie wpłat na udziały przez bank zrzeszający,
- ❖ zwiększenie liczby członków oraz dokonanie wpłat na kolejne udziały przez dotychczasowych członków,
- ❖ zaliczenie do funduszy własnych kwoty dodatkowej odpowiedzialności członków.

Znacząca okazała się tu pomoc banków zrzeszających, które zaangażowały się, udzielając pożyczek podporządkowanych i dokonując wpłat na udziały w zrzeszonych bankach spółdzielczych.

W dalszej części wystąpienia Dyrektor A. Stopczyński omówił istotność norm płynności, jako źródeł informacji dla banków zrzeszających i nadzoru bankowego. Normy płynności w dużej mierze opierają się na doświadczeniu banków w zakresie

regulowania płynności. Zostały określone w sposób elastyczny i dostosowane do formy prawnej, w jakiej bank prowadzi działalność. Widać wyraźnie zróżnicowane podejście odpowiednio dla banków, oddziałów instytucji kredytowych i banków spółdzielczych. Wydłużony okres wprowadzenia w życie uchwały ma na celu właściwe przygotowanie się banków, jednocześnie pozwala nadzorowi bankowemu na wczesną reakcję na ewentualne trudności.

W okresie od 30.06.2008 r. do 15.03.2009 r. trudności z przestrzeganiem nadzorczych miar płynności miało łącznie 46 banków spółdzielczych. Jako przyczyny wystąpienia problemów z wypełnieniem nadzorczych miar płynności banki wskazały:

- ❖ brak dostatecznej kwoty depozytów przy dużym zapotrzebowaniu kredytowym,
- ❖ wzmożony wypływ środków z rachunków instytucji budżetowych,
- ❖ nagłe wycofywanie depozytów,
- ❖ zmniejszenie wartości środków zgromadzonych na rachunkach bieżących oraz lokat międzybankowych,
- ❖ duże przelewy z rachunków klientów banku,
- ❖ spadek wpływów na rachunki rolników spowodowany klęską suszy,
- ❖ konieczność udzielenia rolnikom tzw. kredytów klęskowych,
- ❖ zakup nieruchomości,
- ❖ niedostosowanie struktury bilansu do zgłaszanego zapotrzebowania na płynność.

Podejmowane działania nadzorcze były uzależnione od charakteru przekroczeń norm płynności. Do banków kierowano pisma zobowiązujące do przedstawienia informacji o działaniach zmierzających do spełnienia nadzorczych miar płynności oraz precyzyjnego określenia terminu, w którym to nastąpi.

Podsumowując, Dyrektor A. Stopczyński podkreślił, że sposób w jaki banki i nadzorca postrzegają regulacje ostrożnościowe jest odmienny. Warto jednak pamiętać o szczególnym charakterze banków, jako instytucji zaufania publicznego, którym klienci powierzają swoje pieniądze. Banki mogą prowadzić i rozwijać bezpieczną i stabilną działalność jedynie wówczas, gdy cieszą się zaufaniem swoich klientów. Źródłem zaufania do banków, jako instytucji zaufania publicznego, są przede wszystkim szczególne uregulowania prawne, mające z jednej strony zapewnić ostrożne prowadzenie działalności, z drugiej zaś przewidujące surowe zasady odpowiedzialności w razie niespełnienia stawianych przez prawo wymogów. Szczególny charakter banków uzasadnia o wiele dalej idącą ingerencję w sposób ich funkcjonowania, niż ma to miejsce w przypadku innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

